Ч. 220 (13.459). Львів, середа 23. серпня 1933. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Чому на Волині стільки вбивств?

Про здичіння Волині і його причини, — з приводу алярмів польської преси.

Луцьк, 20. липня 1933.

Автор цих рядків змалку виховувався в близькому сусідстві з польським середовищем і психольогію польського громадянина знає добре. Так нпр. поляки з надзвичайним підозрінням ставляться до всього, що каже не-поляк. Те, що каже **на свою користь** не поляк, — а пріорі буцім-то шкідливе для поляка, неправдиве й нельогічне. Тільки поляк може говорити безсторонньо й робити висновки правильні й чесні.

Ось ми нераз на сторінках „Діла“ доказували значіння українських культурно-освітніх організацій — як виховне, так і господарське. Вказували на те, що **нищення** цих організацій мусить повести до здичавіння, занепаду моральности, збільшення злочинности, підупадання господарської культури й т. д. Звертали ми увагу й на те, що ніхто не може бути ні вчителем, ні вихователем української молоді, крім українця, та що денаціоналізаційні заходи не так денаціоналізують, як радше деморалізують та збільшують кадри людей до всього і на все здібних.

Як довго ми таке писали — ніхто з наших сусідів поважно наших пересторог не слухав і вважав їх тенденційною українською злобою. Аж ось чуємо нині тотожні голоси вже й по польському боці. Біда лише в тому, що не кожний там навіть „мудрий по шкоді“.

„Експрес Ілюстровани“ (з дня 18. VIII. ц. р.) приносить алярмову статтю, що має такі підзаголовки: „Здичавіння молоді волинського села. Вбивства, різня й напади є тут щоденним явищем“.

В отій статті читаємо:

„Злочинність шириться на теренах Волині застрашаючим способом. Майже нема дня, що не пройшов би під кривавим знаком убивства. Характеристичним явищем є те, що злочини в більшості випадків повстають на тлі дрібних особистих і маєткових порахунків. **Уряди безпеки роблять усі можливі зусилля, щоби запобігти злочинам, яких число зростає проте з кожним днем.**“

Далі автор допису подає приклади. Кирило Поліщук (з Кремянеччини) намагався зарізати ножем 60-літню матір і брата. Грицько Усик (Костопільщина) по кількох днях вартування напав підступно на свого сусіда й величезним каменем ударив його по голові з такою силою, що той вмер, а Родіон Іванчук вбив Андрія Барвинського. На Здолбунівщині Метод і Омелько Білецькі побили майже до смерти брата Семена і т. д. Поліційна хроніка щодня приносить десятки й сотні дрібних і поважніших злочинів. Справді, йде здичавіння Волині...

Ми підкреслили речення про те, що уряди безпеки вживають всіх зусиль, щоби запобігти злочинам. Лихо в тому, що цілий культурний світ уже признав, що запобігти злочинности можна лише виховними методами й засобами. Найкраща поліція і найметкіші органи безпеки не можуть виконувати ролі вихователів. Найславніші криміналісти, адвокати й педагоги давно вже погодилися у тому, що злочинність може зменшитися лише завдяки виховній праці відповідної школи й свідомої родини, завдяки громадським культурно-освітнім організаціям, добрій книжці, розумним забавам і т. д. І тому цілком льогічно польський кореспондент каже, що, не зважаючи на заходи органів безпеки, злочинність на Волині збільшується.

Є ствердженим фактом, що злочинність на Волині особливо сильно зростає в останньому часі, що збігається з закриттям „Просвіт“ і взагалі загальмуванням або й цілковитим припиненням культурно-освітньої праці серед мас. Не маємо ніякого сумніву, що здичавіння волинських сіл є наслідком згаданого загальмування культурно-освітньої праці та занепаду українського шкільництва.

Зрештою, про це можуть дещо сказати цифри й дати. До 1928 р. зачинено „Просвіту“ в Ковлі, тогож року в Рівному й Дубні. 1929 — у Володимирі, 1932 р. в Луцьку, Кремянці й Острозі (тепер Здолбунівщина). Разом зі згаданими повітовими централями зачинено **понад 60 сільських філій** і унерухомлено стільки ж сільських бібліотек, сотні драматичних гуртків і хорів. У повітах луцькому, кремянецькому, острізькому і володимирському бібліотеки опечатані, театральне й інше майно звалене й марнується. Разом унерухомлено біля 100.000 книжок і спинено доступ до села багатьом тисячам популярно-наукових і виховавчих журналів для молоді й дітей.

Книжки, вистави, хори, концерти, читання журналів, театр. проби й сама організаційна праця захоплювали увагу молоді, відводили її від хуліганства й злочинности. Щож тепер залишається сільській молоді? Адже молода енергія **мусить** бути десь виладована, і не маючи інших шляхів, вона йде по лінії найгірших зразків вулиці.

Злочинність, як уже ствержує польська преса, швидко зростає, а рекурси на зачинення „Просвіт“ лежать неполагоджені у Варшаві по кілька років.

Правда, нам можуть сказати, що замісць „Просвіт“ повстають „Рідні Хати“ й „просвітянські хати“ отже буцім-то культурно-освітня праця може йти, аби лише населення бажало її. Однак є фактом, що **накинених установ і організацій** населення не бажає, не має до них довіря, сторонить від них. Про це кажуть уже самі цифри: понад 600 філій Просвіт і... якийсь десяток „просвітянських хат“ при таких величезних заходах і засобах. Мало того: ті, які йдуть до „Рідних Хат“, роблять це здебільша з особисто-шкурницьких мотивів, себто — іншими словами — замісць бути: уморальнюючим чинником, на практиці ті новотвори причиняються до деморалізації.

Ми моглиб навести тут багато прикладів, як порядні, чесні польські громадяни бридяться подавати руку ріжним „віднохатівцям“ і з Волинського Обєднання. Культурницьку вартість „Рідних Хат“ згори пересуджує всезагальна прилюдна опінія про них.

Вкінці, коли вже кажемо про моральне виховання мас, то не можемо не згадати про великої слави педагога Пестальоцці. Його ідеалом школи (а в даному випадку й усякої культурно-освітньої організації) була школа, цілковито звязана з родиною. Школа (організація) — родина — ось єдине суспільне вогнище, що виховує і запобігає деморалізації та злочинности.

Не треба забувати, що попереднє молоде покоління (десять років тому) все бачило українську школу на Волині, від якої вже тепер нічого не залишилося. Нині нема не лише української школи, але й ніякої позашкільної можливости на Волині вести культурну роботу.

Край дичавіє та збагачує щоденну поліційну хроніку.

Senex.

СТАРЕ В НОВОМУ.

МІРКУВАННЯ З ПРИВОДУ ГОСПОДАРСЬКИХ РЕФОРМ ПРЕЗИДЕНТА РУЗВЕЛЬТА.

Щоденно телеграми приносять свіжий жмут вісток про смілу реформу господарського життя Америки, що її переводить послідовно Рузвельт. Говорять ці вістки про поважний зріст продукції і платень, про меншання числа безробітних, то-що, а разом із тим про опозицію великого промислу, якому не на руку вибуялий інтервенціонізм Білого Дому, його політика робітничих платень і нормування часу праці.

Ріжні є погляди в Европі на „господарську революцію“, якої тереном є тепер Злучені Держави Північної Америки. Одні вважають її доказом могутности людського ґенія, що завзято приборкує розхоблану стихію господарської анархії і вірять у щасливий кінець великої акції Рузвельта та бачать у ній дороговказ для Европи. Інші знову похитують головами і ставлять американського президента мало що не поруч Сталіна, порівнюючи експериментування „проти природи“ одного і другого та передбачують со-ромний провал „божевільних ідей“ в Америці. Одні і другі слідкують пильно за цим своєрідним „накручуванням конюнктури“ при помочі „маніпульованого гроша“, „контрольованої продукції“, „кодексів праці“ і т. ін. і хвалять або злорічать. До хвилювання є поважні причини, бо саме це американське „накручування“ було причиною фіяска льондонської конференції, розбило надії на можливість господарської співпраці великодержав світа і тепер льокалізує боротьбу з кризою так, що швидко поміж Зл. Д. П. Америки та рештою світа може повстати непрохідна пропасть.

Чи справді господарська концепція през. Рузвельта і його „тресту мозків“ принесла щось зовсім нове, ревеляційне для сьогоднішнього світа? Ні, зовсім ні! Рузвельт пішов цією посередньою дорогою поміж господарським лібералізмом, з його вільною грою економічних сил і повною свободою приватної ініціятиви, і комунізмом, що приватну ініціятиву зовсім усуває. Ця дорога давно відома і практикована. Поминаючи те, що господарського лібералізму в повному того слова значінні ніколи не було, починаючи від світової війни скрізь державна влада мусіла обмежувати свободу приватної господарки, інтервенювати, окреслювати межі продукції і розділ суспільного доходу. Плянове господарство в більшій чи меншій мірі зайняло місце господарської свободи і закріпилось в економічній практиці як доцільна актуальна система. Саме це і є той шлях еволюції господарського устрою світа, з якого зійти означалоб ревідувати цілу митну політику, соціальне і господарське законодавство. Чи захоче сьогодні котра з держав обмежитись у продукції до тих галузей, що обійдуться без митної оборони? Чи захоче вона ризикувати руїною свого сільського господарства, відмовляючись від його оборони? Не згадуємо вже про те, що всякі інтервенціонізми, етатизми і ріжного роду „плянування“ є признані скрізь як лік на сучасну кризу.

Знаменитий німецький економіст Вернер Сомбарт в одному зі своїх рефератів заявив, що повороту до старого, себто до передвоєнної господарської свободи, вже нема, дарма, що ми все ще про це мріємо. Добре зрозуміле і реалізоване пляново господарство, що булоб далеке від соціалізму і не виключало вільної конкуренції, видається Сомбартові напрямною, якою мабуть піде людство в процесі господарської перебудови.

Вертаючи до „господарської революції“ Зл. Держав мусимо підкреслити саме те, що є суттєве в характері цієї революції: воно давно відоме і практиковане в старому світі, тільки, що там інтервенює в господарстві негосподарський авторитет, яким є державна влада, а працівно американським широким жестом. Багата Америка може дозволити собі на реалізацію широкої інтервенційної програми.

Годі заперечити слушности думки Мусоліні*), що Рузвельт є недалекий від фашизму. Він проводить свою реформу не питаючись згоди конґресу. Але чи тільки в тому відвороті від політичного лібералізму проявляється ця американсько-італійська анальоґія? Чейже фашистівські корпорації створили теж стан „господарської революції", працюючи — як каже економічний реформатор Італії Джюсеппе Боттай — над „єдністю, свідомою своєї цілі і засобів" італійського господарства. Чи ще перед „кодексом праці" Рузвельта не внесли італійські фашисти право реґулювати заробіткову платню подачею і попитом? А вибиття із рук робітників і працедавців їхніх засобів соціяльної боротьби: страйків і льокавтів? Чи не зробили вже цього передтим італійські фашисти? Ба, що більше, — ми добачуємо анальоґію поміж орієнтацією на „середній стан" гітлеризму і „рузвельтизму". Марксизм змагає до концентрації продукційних варстатів, бо тоді їх швидше опанувати може революційний пролетаріят. Малі варстати і середній стан — це вороги марксизму. Гітлеризм повів боротьбу з „мамутами", з гіперкапіталістичними великанами (картелями, трестами), висуваючи „середній стан" як авангард революції. Рузвельт теж найшов приятелів у своїй реформаторській праці в колах малого і середнього промислу, при великій резерві, якщо не ворожости, великих промисловців, не виключаючи навіть Форда.

Фашисти, що — до речі — теж не створили у своїй економіці нічого зовсім нового й невідомого, а розбудували тільки посередню систему поміж лібералізмом і соціял-комунізмом (держава як реґулятор господарських процесів), відсунули приватне господарство в тінь, акцептуючи національне господарство, інтерес загалу. Рузвельт теж не створив якоїсь нової доктрини в економії. Він у „пляновому господарстві" шукає виходу зі сліпої вулиці американської кризи. А проте в його акції є чимало моментів, що надають їй характер революційности, і як кожна революція великого народу так і ця не пройде без великих наслідків для світа. *В. Несторович.*

*) „Agence Economique et Financière" — стаття п. н. „Поміж двома цивілізаціями".

Хто не платить за часопис, підриває рідну пресу.

Нова книжка про Східну Европу й українців.

Накладом видавництва Ґрейсон (Льондон) появилася цікава книжка, якої автором є знаний журналіст Еміль Ленґель. Назва її: „В горшку кипить". Автор описує враження зі своєї подорожі по Східній Европі (1932 р.), від Данціґа по Шлеськ. Деякі розділи з його книжки були вже друковані в „Ню Норк Геральд Трібюн Меґазін".

„Сатурдей Ревю" (з дня 12. ц. м.) пише про ту книжку: „Навіть якби тільки половина того, що автор оповідає про відношення Польщі до її меншостей: німців, литовців, білорусів, українців та жидів була правдивою, то нема сумніву, що Польща готує для себе чималі неприємности". Один повний розділ (XV.) присвячений укр. справам в Польщі. Автор починає його оповіданням про укр. делеґації, які всюди говорили в „імені сорока мілонів українців". Коли делеґація запитала президента Вільсона, чому другі навіть такі малі народи як естонці, лотиші, литовці, одержали незалежність, а українці, яких є сорок мілонів, її не одержали, то, як каже автор, „президент не міг їм відповісти на їхній запит. Він, апостол міра, не смів пояснити делеґатам, що в нього немає змоги надати їм незалежности, бо вони повинні були самі її взяти силою".

Дальше автор досить докладно описує важку історію українців в Галичині, Волині. Задержується на „пацифікації", обговорює справу незаданої автономії та згадує й про канадійських українців, між якими є ґрупа, що хоче створити з України британську домінію.

Книжка писана незвичайно цікаво, автор її стає в обороні покривджених меншостей та перестерігає Польщу перед подіями, які вона сама на себе готова стягнути. „Велика траґедія післявоєнної Польщі та, що вона не навчилася нічого з власного досвіду".

(УКБЮРО ЛЬОНДОН).

Українці на міжнародньому конґресі студентів-католиків.

В Люксембурґу відбувся в днях 5—11. ц. м. XII. міжнародній конґрес студентів-католиків, „Пакс Романа". В тому конґресі взяло участь 300 делеґатів з 20 ріжних країв. Українська делеґація складалася з чотирьох членів.

В понеділок, 7. ц. м. відправлено для цілого конґресу службу божу в українсько-католицькому обряді. Підчас проповіді звернув священик увагу всіх присутніх на страшні події на радянській Україні. При цій нагоді українська делеґація роздала присутнім переведений на французьку мову відклик українських католицьких владик до культурного світа в справі подій на радянській Україні. Делеґації всіх країв склали на руки українських заступників вискази щирого співчуття з причини терору, який лютує над українським населенням на Радянщині.

(УКБЮРО ЛЬОНДОН).

Конференція історичних товариств.

ВАРШАВА, 21. 8. ПАТ. Минулої суботи і неділі відбулися у Варшаві в будинку Т-ва прихильників історії дві конференції Федерації історичних товариств Східної Европи. В інавґураційному засіданні взяли участь посли й уповажнені міністри Австрії й Естонії та представники Угорщини, Финляндії і Лотви. Проводив нарадам сенатор проф. Закшевський. На пленарному науковому засіданні виголошено реферати і переведено дискусію, після чого голова Федерації проф. Бідльо (Чехословаччина) закрив наради конференції.

Папський нунцій у Вильні.

ВИЛЬНО, 21. 8. Вчора пополудне крізь польсько-литовську границю в Дмитрівці біля Орани приїхав самоходом з Ковна до Вильна папський нунцій при ковенському уряді. Нунцій звидів місто й кілька церков і відїхав до Ковна.

Стрілянина на границі.

ПАРИЖ, 21. 8. ПАТ. На границі Сари і Німеччини дійшло вчора до стрілянини. Два німецькі політичні еміґранти удалися без перепустки на територію Палятинату, щоби відвідати свої родини. Придержані німецьким жандармом почали тікати в сторону границі. Один з них дістався на територію Сари, а другий, до якого жандарми віддали кілька стрілів, не показався більше. Що з ним сталося не знати. Влада округи Сари розпочала слідство.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 23. СЕРПНЯ 1933.

Д-Р ІВ. НІМЧУК. 6)

Українці і відсіч Відня 1683 р.

Після визволення Відня.

Князь Льотаринський задумав виступити негайно в погоню за втікаючими турками; одначе Собеський не казав рушатися, бо побоювався, аби в ночі не попасти в засідку і заборонив грабити турецький табор до ранку. Та проте грабіж почалася всупереч забороні, і в пустих шатрах найшлося все ще немало всякого добра для війська і для старшини. Головна добича дісталася, розуміється, королеві у величавім шатрі везира. Він шукав, як ми вже знаємо, грошевої каси, та не найшов.[13]) Про це він писав так: „Де вони (гроші) ділися, тяжко відгадати, бо я перший станув коло нього (шатра везира), видно, що або каса була роздана військам, або вивезена вперед, бо деякі турки (по словам зловленого слуги везира) утікали ще в четвертій годині зполудня, побачивши, що наше військо до них наближається". Потім писав ще, що „з везирських шатер багато гарних річей викрали каналії, розпорюючи шатра з другої сторони". Із добичі власної описує король у листі до жінки головні дорогоцінности в річах, украшених дорогими каміннями, перлами, в коврах, шкірах і т. д., не рахуючи воєнних трофеїв (коней, возів, гармат, муніції), якими треба було ділитися з німцями. Скільки з того припало німцям, невідомо, але мабуть величезна більшість; армія Собеського могла з собою забрати, здається, тільки кілька невеликих гармат.

Всю славу визволення Відня приписали поляки й сам Собеський польському народові. Безперечно, що само імя Собеського наводило страх на татар і турків та що його армія поклала великі заслуги для увільнення австрійської столиці. Одначе не менші заслуги поклали там і німці, зокрема армія князя Льотаринського, що був добрим, загартованим у боях полководцем. Собеський не робив і кроку без його ради. Але начальним вождом був таки Собеський, тому не диво, що в першу чергу він збирав з усіх сторін ґратуляції та подяки. Европейські пануючі навипередки ґратулювали Собеському, називаючи його спасителем християнства (не без того, щоб уколоти Людвика XIV!). І сам Собеський поспішився вколоти ворога габсбурського дому вісткою про свою перемогу і спасення християнства. За це Людвик XIV., не чекаючи навіть кінця тої війни, приказав своїм військам вирушити в австрійську Бельґію.

Цісар Леопольд, що залишив був соромно Відень, виїхавши у Лінц, а потім аж до Пассав, доручив був оборону своєї столиці графові Штаремберґові. Тепер він вернувся до Відня вже 14-ого вересня при громі гарматних сальв і з великою парадою. Він повідомив Собеського про своє бажання бачитися з ним, мабуть з тою метою, аби йому подякувати за прислугу. При цьому виринуло питання щодо етикети при привитанні виборного короля ґерманським імператором. „Як приняти переможця"? — питали в окруженні цісаря. — „З отвертими раменами" — сказав на це князь Льотаринський, що хотів уже з Собеським заприязнитись. Одначе те привитання вийшло зовсім інакше. Ось як описав Собеський свою зустріч з цісарем в листі з Шенав, три милі від Відня:

„Ми тут напереді, а перед нами ще кілька миль Пан Староста Луцький з П. Стшалковським, що стелять трупами шляхи і забирають турецьких бранців чередами по шляху й гостинці. Війська цісарські й інші стоять за нами на милю від Відня. Нині ми дальше в імя Боже рушаємо, а вони ще певно лишаться... З цісарем бачились ми передучора, себто 15-го вересня, він по моїм вимарші з Відня, зараз в кілька годин приїхав до міста. Я вже не сподівався з ним бачитись, по тім, як він ще перед битвою обіцяв зі мною бачитись, але відкладав це з дня на день. Післав я з компліментом й побажанням підканцлера Ґнінського), давши йому один везирський прапор на памятку нашої щасливої перемоги"...

Одначе цісар Ґнінського не приняв. Почалися неприємні переговори в справі тої зустрічі з висланником цісаря Шафґочієм. Коли Собеський побачив, що з ним крутять, поставив справу ясно, а вкінці предложив такий спосіб зустрічі: він рушить тогож дня з військом і як тільки цісар стане приближатися, він виїде з ... від війська, вони поздоровляться на ... них і стануть напроти себе: Собеський від свого війська, цісар від свого і від Відня, цісар між електорами, а король між сином, сенаторами

[13]) З цього приводу противники Собеського і деякі сучасники робили королеві закид, що він, мовляв, показався по віденській битві користолюбивий, що присвоїв собі більшу частину добичі і не вибрався негайно в погоню за турками, аби могти перебрати тим легше все те, що вони залишили у своїм таборі. Ті, що оправдують Собеського, наводять на його оборону обставину, що він був королем виборним і — як кожний на його місці — мусів думати про свою родину, зокрема про синів, які могли добитися престола тільки при помочі богацтв.

СТАТИСТИКА ГОЛОДОВОЇ СМЕРТИ.

ГОЛОД І ЛЮДОЇДСТВО. — ВМИРАЮТЬ САМІ УКРАЇНЦІ! — ПРИВІЛЕЇ НЕУКРАЇНСЬКОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ. — ТЮРМИ ПЕРЕПОВНЕНІ.

П. Сава Крилач, визначний український діяч гетьм. табору, що живе тепер постійно у Варшаві, подає на сторінках останнього (16-го) числа тамошнього „Бюлетину польсько-українського" дані про положення на Рад. Україні, списані безпосередньо з оповідання одного знайомого, який тільки що приїхав до Варшави з СРСР. Стаття попереджена заміткою, що оповідач Н. Н. виїхав від Козятина на Київщині 28. червня ц. р. та переїхав польсько-совітський кордон 31. липня ц. р. (їхав через Москву). Він був колись управителем у великому маєтку, за часів більшовиків працював у совгоспі. Сам — людина гідна довіря. Виїхав із Совітів легально, завдяки заходам синів, що живуть в Польщі. В березні 1933 арештували його були за листування з родиною в Польщі та позбавили права працювати в якійнебудь державній установі.

Все оповідання п. Н. Н. торкається районів Козятинського й Калинівського, в яких він перевів ціле своє життя, аж до останніх тижнів. Страхітливі речі оповідає про голод і його наслідки.

Вибух голод і почали люди вмирати з голоду у 1933 році, після того, як уряд забрав увесь — без решти — хліб у селян; це зветься там „под метьолку"... І так у Калинівськім районі голодова смерть зробила у слідуючих селах такі спустошення:

Заливанщина мала у 1932 р. 3.500 мешканців — померло досі 2.000 осіб. Немиринці мали в 1932 р. 700 мешк., осталось при житті 4—5 родин. Куманівка мала рік тому 3.000 мешк., осталось при житті 1.900 осіб. Мончинці мали 1.800 мешк., осталось 1.300 осіб. У Козятинськім районі села: Губинці — було торік 1.600 мешк., остало при житті 800 осіб. Сашанськ — було 1.500 мешк., остало 800 людей. Зазулинці — було в 1932 р. 2.800 мешк., остало в живих 2320 людей. Зазулинецький колектив вимер майже до ноги, так, що зі 120 його членів остало в живих ледви яких 20. У містечку Самгородок було в 1932 році 3000 мешканців, померло 800 осіб. Найбільше вмирає дітей до 14 літ, до 80 відс. гинуть мущини, найбільш витревалі жінки.

Мерців влада не дозволяє хоронити так довго, поки трупи зовсім не почнуть розкладатися, а це тому, що коли похоронять свіжі тіла, негайно нічю населення відкопує могили і вживає трупи на страву. Людоїдство страшенне поширилося. Дуже часто батьки зїдають померших з голоду своїх дітей. Більшовицька влада розстрілює за людоїдство без суду, але це мало помагає, бо смерть перестала бути страшною і люди так притупіли, що не реагують на найстрашніші речі. Псів, котів і домашньої птахи по селах нема, бо все часто зїджене. Також овець нема зовсім, свинь майже нема. Здохлу худобу негайно зїдають. Коней і коров осталось не більше як 1 відс. передвоєнної скількости. Тому напр. майже не косять трави на сіно (нема що годувати) і незасіяні поля (ок. 40 відс. засівної площі) поростають бурянами високими на сяжень. Так само заросли дороги, якими майже ніхто не ходить ані не їздить. Ходити одинцем чи вдвійку — небезпечно, бо дуже часто трапляються випадки нападів і вбивств для грабунку і людоїдства. Врожай заповідався гарно, але про вислід жнив годі було щось наперед казати, тому, що люди, які остали в живих, не мають з голоду сили потягти косою чи звязати сніп. Плянтації буряків находяться у жалюгідному стані, бо не було кому полоти й перебрати буряки, — люди повмирали або так потратили сили, що й мотики в руках не всилі втримати. **Вимирає виключно українське населення.** Жиди і чехи, кольоністи, не вимирають, бо зуміли забезпечити себе якимись запасами...

Адміністрація по містечках і совітських господарствах майже ціла неукраїнська, на 50 відс. самі жиди. Все це здебільша люди молоді, від 18—20 літ. Вони матеріяльно забезпечені, тому, що купують харчі у т. зв. закритих розподільних складах, де дуже низькі ціни. Ріжниця поміж цінами у тих розподільних складах та на базарі така: житній хліб, чорний, 1 кг. ринкова ціна 5 рублів, ціна у зачинених складах 50 коп., 1 шт. молодої цибулі рин. ц. 1 руб., у зачинених складах 10 коп., 5 шт. редькви 1—2 рб., у зач. скл. 10—15 коп., 1 кг. масла 50—60 рб. у з. с. 1½—2 рб., звичайна житня мука пуд (16 кг.) 250 рб., у з. с. 3½—4 рб., крупи, пшениця, 1 кг 7 рб., у з. с. 25—30 коп., 1 кг. цукру 17 рб. у з. с. 55 коп., „хромові" чоботи 250 рб у з. с. 25 рб., „юхтові" чоботи 120 руб., у з. с. 10—12 рб. і т. д.

Купувати у тих закритих розподільних складах можуть лише урядовці вищої адміністрації.

Відділи ДПУ періодично наїзджають на села і при таких нагодах звичайно кільканацять осіб арештують та вивозять. Доля вивезених остає невідома, а хто про неї спитав би — того теж арештують. Оповідач пересидів у Виннищі в ДОПР-і в березні 23 дні в таких умовинах, що коли випустили його, не міг власними силами рухатися. Його винесли і донька відвезла до дому на фірманці. Він почав рухатися щойно після 3-ох тижнів, переведених у ліжку. У тому часі (березень 1933) сиділо у винницькій слідчій вязниці 22.000 осіб...

Усі повищі дані п. Н. Н. подав при двох свідках, у помешканні добрих знайомих п. Сави Крилача, куди оповідач заїхав після приїзду до Варшави...

ДО ПОЛЬСЬКОГО КОНСУЛЯТУ НЕ СТРІЛЯЛИ.

ЛЯЙПЦІҐ, 21. 8. ПАТ. Президія поліції повідомляє, що револьверові кулі, які вибили шиби у вікні мешкання службовця польського консуляту в Ляйпцигу Вітковського, попали припадково з револьверів поліцаїв, які здогоняли комуністів, що розліплювали на домах пропагандові летючки переворотового змісту. Польський консуль знову інтервеніював тому в президента ляйпціґської поліції та просив видати зарядження, які на будуче забезпечили би життя та майно його службовців і членів їх родин.

Ширіть наш часопис!

Побили радянського урядовця.

МОСКВА, 21. 8. ПТ. З Берліна повідомляють, що два гітлерівці побили радянського урядовця торговельного представника Грешіна за те, що не поздоровив прапору гітлерівської пробоєвої частини. Напасники повернули в ряди, наслідком чого поліція відмовила інтервенції. Радянський амбасадор в Берліні зголосив протест в німецькому уряді закордонних справ.

Комунікат Української Парламент. Репрезентації.

Пригадуємо всім П. Т. Послам і Сенаторам-членам У. П. Р., що засідання Клюбу відбудеться в суботу, дня 26. серпня ц. р. у Львові, в домівці Краєвої Народньої Канцелярії в 10. год. передпол.

На черзі нарад дуже важні справи, тому присутність всіх членів У. П. Р. без огляду на те, чи вони мають відпустку або ні, є конечна.

ЗА ПРЕЗИДІЮ:
Д-р Володимир Загайкевич, урядуючий заступник Голови. **Дмитро Великанович**, секретар.

—o—

Гітлер над французьким кордоном.

ПАРИЖ, 21. 8. ПАТ. В часі 3-дневих пропагандових маніфестацій, організованих націонал-соціялістами з Нідервальде над границею Сари буде промовляти канцлер Гітлер, який прилетить аероплянoм з Таненбергу, де возьме участь у святі з приводу роковин побіди Гінденбурґа над російською армією.

—o—

Нагінка на комуністів.

БЕРЛІН, 21. 8. ПАТ. В Гаваа арештували 31 осіб під замітом комуністичної діяльности. Всіх арештованих передано наглому судові в Каселі. У Гольцгавзені арештували з приказу бреславської поліції б. віцепрезидента реґенції Ваґнера за протидержавну діяльність.

—o—

Зїзд з бурею.

БЕРЛІН, 21. 8. ПАТ. В часі злету гітлерівської молоді в Мінхені при участи 43.000 учасників над табором пройшла сильна буря, розвалюючи шатра і перевертаючи дерева. Один з учасників злету погиб, а 6 вийшло зі смертельними ранами. В дуже тяжкому стані перевезли їх до шпиталю. Лекше потовчених і покалічених є коло 250 учасників зїзду.

—o—

ПАПА ТА СВЯТО ВІДНЯ.

ЧІТА ДЕЛЬ ВАТІКАНО, 21. 8. ПАТ. Папа приняв на спеціяльній авдієнції кардинала Петра Ляфонтена, венецького патріярха, іменованого папським леґатом на свято з нагоди відсічи Відня.

і гетьманами. Цісар згодився на цей спосіб з великою охотою і так воно і сталося. Але як воно виглядало?

Про це пише Собеський далі: „Приїхав цісар з самим тільки електором баварським, бо саського вже не було, з ним кількадесять двірських кавалірів, урядовців і міністрів. За ним трабанти, перед ним трубачі... Ми привитались якось досить по людськи, я сказав йому комплімент у кількох словах по латинськи, він відповів у тій самій мові досить добре. Ставувши так напроти себе, представив я йому свого сина, який, приблизившись до нього, уклонився; цісар не потягнув навіть рукою до капелюха, що я бачучи, мало не остовпів. Таксамо повівся цісар і до всіх сенаторів та гетьманів. Одначе не годилось інакше (аби світ не тішився і не сміявся зі скандалу), тільки ще кілька слів сказати до нього, по яких я обернувся на коні, поклонившися спільно, і поїхав своєю дорогою. А його воєвода руський попровадив до війська, яке було сильно розжалене і нарікало голосно, що не зволив йому навіть ухиленням капелюха подякувати за його труди і страти. Після того побачення зараз усе змінилося, начеб нас ніколи не знали".

Одночасно з тим почались і злидні армії Собеського. „Удержання — писав король —, на котре св. отець прислав гроші, нам не дають... Хорі наші лежать на гною і небожата постріляні, яких дуже багато, — а я не можу випросити одної барки, аби їх перевезти до Пресбургу і там лічити їх своїм коштом... Тіл померших на тій війні визначніших вояків не хочуть хоронити у церквах в місті, показуючи поле або спалені по передмістях цвинтарі, повні поганських трупів; а кому дозволять похорону в місті, треба добре посолити не тільки перцем, але й сіллю. Чуру мого, що їхав за мною, чотири кроки, вдарив сильно драгон фузією в ніс і скровавив йому лице... Вози нам грáблять, коні насильно забирають, що, полишені за горами, тепер за нами приходять... На силу випросив я у езуїтів місце для складу моїх річей... Вискажи все те нунцієві... Тут багато ранених і хорих, вся майже старшина розхорувалася на дезинтерію і пропасницю... Ми три милі від Пресбургу... Дорога завалена трупами; не можемо вийти з того сопуху... Цісарські і німецькі війська ще не рушилися з Відня. Як далі вести війну, не знаємо; там радять без нас... Якби сказали, що ми непотрібні, я пішов би кудинебудь урвати щонебудь на свою руку. Завтра, дасть Бог, станемо над Дунаєм і переправимось там через міст. Я хотів би йти просто на Буду. Інші думають, що краще обложити Найгайзель (Нові Замки). Цісар нині (19. IX.) виїхав назад у Лінц; я йому нині післав пару прекрасних коней (про що він сам натякав) з сідлами, украшеними рубінами і смараґдами... Він також прислав нашому Фанфанікові (синові Якову), як уже військо рушало, шпаду, украшену діямантами, не погану... Льотаринський буває у мене днем і нічю".

Отткі відносини запанували безпосередньо після визволення Відня. Цісар Леопольд, що спромігся потім все таки на дарунок для сина Собеського (хоч тільки як реванш за дар Собеського), поступив ще гірше супроти інших заслужених полководців. Так прим. він відмовив військових почестей курфірстові Саксонському, а курфірста Баварського хотів навіть прогнати з його земель. Нагородив цісар тільки одного гр. Штаремберга. Не диво, що між полководцями і старшинами запанувало велике невдоволення й обурення на таку цісарську невдячність.

—o—

Клопоти румунського уряду.

Румунські часописи не перестають говорити про суперечки в нутрі національно-хліборобської партії. Засуд Селецького на пять років тюрми за вирвання урядових печаток із запечатаних дверей до кімнат і залізних кас та недозволене посідання копій документів про військове озброєння поглибило сварки.

Припинення сплати закордонних довгів не в умовленій валюті, а в левах також не вдоволяє всіх членів партії. Бо є й такі політики в партії, що стоять за безумовне додержання заграничних зобовязань. У закордонній політиці Румунія не може тепер похвалитися успіхами. Франція невдоволена тому, що Румунія навязує переговори з Німеччиною про виміну товарів. Німеччина продавалаб свої промислові вироби до Румунії й закуповувала би тут збіже. Торговельне наближення веде за собою й політичне. Тому Франція дає недвозначно пізнати, що вона Румунією невдоволена. Колишній президент міністрів Франції та будучий провідник радикально-соціялістичної партії Е. Еріо мав гостити перед своїм відїздом до Росії і в Румунії. Він тепер оминає Румунію остентативно.

Всі ці невдачі ведуть до заколотів у партії. Національно-хліборобська організація Ільфова перейшла до молодолібералів. Спекулюють на те, що Жорж Братяну матиме незадовго голос.

На протестаційному фронті.

Протест Станиславова проти насильства червоної Москви над Україною.

Дня 19. серпня ц. р. відбулося у Станиславові в салі Т-ва „Сокіл" велике протестаційне віче проти насильства червоної Москви над Україною. Віче скликав ініціятивний комітет, зложений з представників УНДО й УСРП під проводом **мец. д-ра Юліяна Олесницького.** У склад скликуючого комітету війшли надто: **адв. д-р Ол. Чорненко, д-р Мирон Хомин та інж. Ілько Попович.** Комітет запросив на це віче послів УНДО й УСРП, з котрих прибули: **пос. д-р Степан Біляк і пос. д-р Дмитро Ладика.**

В год. 1-ій вполудне, на яку було скликане віче, простора саля „Сокола" і галерії виповнилися по береги місцевими громадянами та селянством із сусідніх сіл. Учасників було принайменше 1.200 осіб, а між ними велика кількість молоді. Іменем скликуючого комітету отворив віче мец. **д-р Юліян Олесницький** та запросив до президії зборів пп.: Івана Котута з Павелча, Антона Ребрика з Ямниці, Ілька Маланія з Підгородя, Дмитра Савку з Кнігинина, Івана Кудлу з Кнігинина; на секретаря зборів покликав Олексу Луцького зі Станиславова. Провідник представив зборам обох прибувших послів, яких збори привитали гучними оплесками.

Реферат про положення українського народу на Великій Україні виголосив **мец. д-р Олександер Чорненко,** адвокат у Станиславові. Референт у майже одногодинній промові представив історію більшовицьких змагань на знищення України, а зокрема дуже основно вияснив господарську політику Совітів на Україні, які при помочі колективізації знищили там весь селянський стан. Опісля референт предложив резолюції, які віче одноголосно приняло.

Підчас реферату д-ра Чорненка трапився інцидент. Якийсь нещасливий радянофіл кинув глупенький оклик з обороні більшовиків, на що найближчі присутні зареагували в той спосіб, що вивели його за ковнір із салі. Коли кількох присутніх на салі радянофілів це запримітило, винеслися чимскорше зі зборів, не чекаючи на такий самий відрух здорового українського громадянства.

Перший після референта промовив повитаний бурею оплесків **пос. д-р Степан Біляк** (УНДО). Бесідник у палких словах ствердив, що сучасна політика більшовиків на Україні є лише продовженням насильств білого царату над українським народом, який вже в Андрусівській угоді в 1667. р. поділився українськими землями з Польщею і почав винищувати все, що українське. Теперішня політика червоної Москви змінила лише засоби на ще брутальніші і вжила до цього нахабної колективізації українських селянських господарств, яка вкінці довела до страшного голоду і пошестей на Україні. Про нахабність і брутальність колективізації свідчать страшні цифри: протягом 2 літ, від 1930—1933 року зліквідовано на Україні кілька міліонів індивідуальних рільничих господарств і перемінено їх на 250 тисяч колективних господарств (колгоспів), які не сповнили свого завдання і довели українське селянство до крайної нужди. Червона Москва бажає на українське цвинтарище спровадити московських кольоністів і в той насильний спосіб знищити Україну. Отже не диво, що проти тої екстермінаційної політики цілий український нарід станув одним фронтом і що всі його провідні чинники виступають з рішучим протестом, а саме Українська Парляментарна Репрезентація, Центральний Комітет УНДО, Гр.-Кат. Епископат, проводи обох українських соціялістичних партій (УСРП й УСДП) і т. д. На думку бесідника словний протест тут не вистане. Треба протесту-чину, а ним стане здвоєна праця кожного українця, свідомого, що осередок політичного українського життя пересунувся в сучасний мент зад Дніпра на Галицьку Землю.

Після пос. д-ра Степана Біляка промовив **пос. д-р Дмитро Ладика** (УСРП), пригадуючи, що УСРП завсіди протиставилася комуністичному ладові на Україні та що цей лад є причиною страшного положення заабручанських селян і робітників. Прилучується вповні до слів пос. д-ра Степана Біляка, що лише шляхом невсипучої праці і боротьби гідно запротестує український нарід проти московських зазіхань.

Після тих промов ухвалено одноголосно резолюції:

1) Московські більшовики обманули українське селянство й робітництво і під гаслами землі і волі окупували Придніпрянську Україну та перемінили її в московську кольонію.

2) Політика більшовиків на Україні прямує до того, аби український нарід стерти з лиця землі і тим робом раз на завжди скінчити з небезпекою війни України проти Москви за незалежну Українську Державу.

3) Московські більшовики та їхні українські льокаї довели до того, що українське населення міліонами вимирає тепер голодовою смертю.

Ми, українці Станиславівщини, збірані на вічу у Станиславові дня 19. серпня 1933. р., шлемо нашим братам і сестрам на Придніпрянщині, на Соловецьких Островах, на Сибірі і в льохах Г. П. У. наш горячий привіт та взиваємо їх видержати в тяжкій боротьбі з московським окупантом.

Протестуємо перед цілим культурним світом проти засобів, якими більшовики винищують український нарід та домагаємося від усіх народів, аби вони доти не спроваджували збіжжа із Совітів, доки Міжнародня Комісія не ствердить, що населення України має запевнений прожиток на цілий рік.

Виповідаємо боротьбу запроданцям і наймитам Москви та зобовязуємося безпощадно поборювати пресу, яка стоїть на услугах більшовиків.

По ухваленні резолюцій закінчив віче промовою його предсідник д-р Юліян Олесницький, після чого присутні відспівали національний гимн.

—o—

З орґанізаційного руху.

ПОЛІТИЧНА НАРАДА В БАРИШІ, ПОВ. БУЧАЧ.

Дня 30. липня ц. р. відвідав посол Яворський на запрошення місцевих громадян місточко Бариш. На політичній нараді, яка відбулася тогож дня пополудні, представив посол Яворський напрямні праці Парляментарної Репрезентації та пояснив нові закони, закликаючи присутніх до сильної організаційної праці.

В дискусії виявили присутні побажання одноцільности національного фронту, осуджуючи всіх тих, котрі в теперішній час вносять розлор.

Громадяни Бариша жалувалися на високі податки від нерухомостей і льокаторські, якими обтяжують їх, рільників, з тої причини, що Бариш є ніби містечком. Посол Яворський на запрошення громадян оглянув ті селянські хати, від яких треба платити високі податки. Це переважно однокімнатні дімки, з яких виглядає біда та нужда. Тому, що селяни ті не мають чим заплатити податків, позабирали від них подушки та верети, які від кількох тижнів переховуються у громадськім уряді.

Лякають війною.

Американський делеґат Генрі Морґентав,
що вернув з Европи до Ню Йорку, щоби
звіт през. Рузвельтові з того, що дієтьс
ті, розмовляв при виході з корабля
ськими репортерами і сказав, що Европа
военним настроєм і є наїжена зброєю
дячого конфлікту. Це власне, на думку Морґен-
тава, було причиною невдачі льондонської кон-
ференції. Видно було, що над кожним делеґатом
европейської держави висіла примара
страх перед іншими краями і недовіра до
го сусіда.

Морґентав каже, що не лише його
думка, але й інших американських обсерваторів
така: Европа як цілість не виказує
ного та морального бажання мира. Правда,
народу не хочуть війни, але провідники
змагають до війни, не хочуть мира. І хоч Мор-
ґентав не казав, коли може прийти до війни,
кількома наворотами повторив: „Теперішн
на..." І якраз тому, що йде до війни,
його думку, так дбайливо плекають збіже
реховують його, хоч його не потребують.
там, де засіви не оплачують, сіють збіже
симптом війни. Бо як тільки війна вибухне,
енна держава не дістане збіжа із загранич
сля додав: Цей острах виходить з робота
ра. Якщо йому вдадуться пляни, буде війна
як не вдадуться, прийде до революції, отже
ву до війни, хоч і громадянської. Тому очі
звернені на Німеччину. Відносини в Европі
пер такі, як були в 1913 році. Европа
а внутрішні відносини в державах такі,
успокоєння людей треба розпочинати

—o—

Крівава подія.

БЕРЛІН, 21. 8. ПАТ. Минулої ночі в Бер-
ні вулична юрба заатакувала аґента кримінаш-
ної поліції, що пробував придержати жінку,
винувачену в спілці зі злодіями. Аґент
ка стрілів до юрби. Одну особу вбито,
терпіла рани. Вбитий і ранений належали,
ствердженo до штурмових віддділів.

—o—

Японія проти французької окупації.

ТОКІО, 21. 8. ПАТ. Японський представник
в Парижі згідно з інструкціями, які одержав
від свого уряду, зложив французькому уряд
ноту зі застереженнями проти окупації
цією островів на Великому Океані, положених
між Індокитаєм і Филипинами.

—o—

150.000 ШАХТЯРІВ ВЕРНЕ ДО ПРАЦІ.

КОЛДЕЙЛ, (стейт Пенсилвенія), 21. 8. ПАТ.
150.000 шахтярів, що працюють у вугляній
промислі, згодилося приступити до праці,
стейтова та федеральна влада вплевнить, що
слухають їх бажань.

—o—

31 КРАЇН НА ЗБІЖЕВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ЛЬОНДОН, 21. 8. ПАТ. Нині почалася
Льондоні збіжева конференція. Беруть у ній
участь представники 31 країн. Головою кон-
ференції вибрали канадійського делеґата Беннета.

АНҐЛІЯ ВДОВОЛЕНА НІМЕЦЬКИМ ЗАПЕВНЕННЯМ.

ЛЬОНДОН, 21. 8. ПАТ. Райтерова аґенція
довідується з офіціяльних кол, що після того
як німецький уряд зложив офіціяльну заяву
справі протиавстрійської пропаганди, що
муніковано амбасадорові В. Британії
не жадали вже від німецького уряду
яснень у тій справі. Шарже д'афер В. Британії
в Берліні повідомив 7. ц. м., що вдоволений
певненнями, що їх німецький уряд зложив
тійському урядові.

ҐАНДІ ТАКИ ГОЛОДУЄ.

ПУНА, 21. 8. ПАТ. Представники влади
явили, що не думають вживати сили
живлюванні Ґандія. Приватні лікарі
заопікуватися Ґандієм, коли того
що почав нині 6-ий день голодівки,
дуже ослаблений.

8 УБИТИХ, 26 РАНЕНИХ.

НЮ ЙОРК, 21. 8. ПАТ. У Вілмінґтоні
Делявейр) ударився прогульковий
вантажним автом, що везло вибухові
Згинуло 8 людей, 26 було ранених.
знищені.

—o—

НОВИНКИ

— **ПРИЙМАЮ ЯК ДАВНІШЕ в моїм дентистичнім заведенні Сикстуська 17. від 9—1 і від 3—6. НАСС.** 106 4—4

— **До нинішного числа долучуємо складанки ПКО, якими просимо надсилати передплату за** вересень зол. 5.—.

— **Др. О. Прийма вернув** і ординує у внутр. недугах, Львів, ул. Словацького 14. ч. 246. 1—2.

— **Робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, вул. Коперника 16. II. пов. Тел. 54-46.**

— **Магазин постелі Р. Джала, Львів, Хорущина 5,** поручає: ковдри, матраци по найдешевших цінах. Переробляє ковдри по 5 золотих, матраци по 7 зол. 39-50

— **Шкільні книжки** (нові і вживані) та шкільні прибори найдешевші в Книгарні „Рідної Школи", Львів, Сикстуська 20. 239 1—2

— **Особиста вістка.** Дир. М. Заячківський перебув важку жовчеву недугу, сполучену з операцією. Недужий находиться ще у львівському шпиталі, але вертає поволи до здоровля.

— **UKRAINICA.** В черговому, липневому альбомі для музики й поезії, що його видає товариство нім.-австрійських авторів у Відні, поміщено „Імпромпту" на фортепян звісного нашого композитора д-ра Ярослава Лопатинського. Між фотографіями ріжних світових авторів і т. п. поміщених у цьому альбомі, видніє також фотографічна знимка нашого композитора, члена згаданого товариства. — Бельгійський щоденник „Ля Прованс" приніс 10 ц. м. довшу статтю Лейзнуда п. з. „Іван Мазепа". Автор вказує на велику історичну ролю, яку відограв український гетьман.

— **Арештований литовський студент на волі.** Недавно донесли ми, що дня 15. ц. м. поліція в Тернополі арештувала молодого литовця Августина Бурокаса, студента університету у Вильні, що приїхав тут для студій над українською кооперацією в Галичині і у хвилині арештування находився в канцелярії Подільського Союза Кооператив. Як догадуються, арештування наступило під замітом т. зв. політичної шпіонажі. Арештованого відставлено до слідчого уряду, де вже другого дня в його справі інтервеніював адвокат пос. д-р Ст. Баран. Арештований студент Августин Бурокас пересидів кілька днів в поліційних арештах, переслухуваний часто агентами політичної поліції. На пововний запит посла д-ра Барана, що діється з арештованим литовцем, слідчий уряд в Тернополі повідомив пос. д-ра Барана, в дні 19. ц. м., що арештований студент Бурокас вже зовсім звільнений і негайно виїхав з Тернополя.

— **Арештування.** До коломийського суду приведено 23 осіб, між ними 5 жінок, арештованих після переведених ревізій в околицях Гвіздця, головно в Балинцях і Бучачках. Закидують їм, що належали до комуністичної організації та агітували за рільним саботажем. — В Стрию арештовано під замітом комуністичної агітації Фуля Боргмана і Зофію Оксенберг з Борислава та Василя і Феліцію Грицаків зі Стрия. — В Лучичах біля Сокаля перевела поліція ревізію в пошукуванні летючок в селянина Клима Придокопа. Арештували його та Федька Крупу і Кар. Влодзина.

— **Конгрес европейських національностей.** З огляду на пізніший речинець засідання Союзу Народів у Женеві змінено теж речинець девятого конгресу европейських національностей, який відбудеться в Берні (Швайц.) в днях 18—20. вересня ц. р. а не в часі 14—16. вересня, як первісно заповіджено. Програма конгресу незмінена. Секретаріят конгресу находиться в готелю Савой в Берні.

— **Нема одностроевого примусу в школах.** З огляду на загальну фінансову крізу міністерство освіти рішило ввести в новому шкільному році тільки приписані шапки, берети і капелюхи. Позатим хлопці і дівчата можуть ходити в дотеперішніх приватних одягах, носячи тільки на раменах приписані щитики з скрасками і числом школи. Одностроі для хлопців і дівчат будуть обовязувати щойно за рік.

— **Будова і направа доріг.** За гроші з Фонду Праці розпочалася направа дороги Львів-Яворів і Львів-Любінь, а в найближчому часі розпічнеться направа доріг Львів-Радехів і Львів-Жовква. Перед зимою має бути переведена направа доріг Львів-Бібрка і Львів-Бруховичі крізь Рясну Польську. З Фонду Праці розпочалися роботи при дорозі Львів-Глиняни. При всіх тих роботах має заняття 370 робітників.

— **Нещасні випадки на маневрах.** На маневрах кінноти біля Нового Місга над Пілицою впало в рів авто, яким їхав інспектор польської армії ген. Орліч-Дрешер. Ген. Дрешер ранений в голову. Тяжче ранені капітан і плютоновий, що їхали з генералом, тому їх забрали до шпиталю. — На вправах кінноти 1 п. шволежерів застрілився з невідомих причин підпоручник резерви Забопський.

— **Намагане самогубство.** При пл. Унії Берестейської ч. 3. у Львові намагала втроїтися 21-літня Марія Банська. Її забрали до шпиталю. Банська, дочка вбогих батьків, хотіла гарно зодягатися і з того приходило до частих суперечок.

— **Переїханий автом.** У львівському шпиталі помер Ал. Станкевич, переїханий самоходом за янівською рогачкою.

— **Краєва хроніка.** В Поляниці пов. Долина 37-літня Естера Розенштравх, жінка Альтера, відобрала собі життя двома вистрілами з револьвера з причини родинних невгодин. — В Кристинополі пов. Сокаль згоріли чотири жидівські доми. — Коло Люблина впав військовий літак, наслідком чого убився сержант Цісельський. Другий летун Столя тільки потовкся легко, спустившить на землю легкопадом.

— **Ріжні вістки.** Французький летун Жапі прибув до Бурже, скінчивши лет довкола Европи, довгий на 5.000 км. Летун задержувався в Москві, Ленінграді, Осло і Копенгазі. — В північній Франції страйкують робітники при каналах, стягаючи великі труднощі й страти на торговлю. —

— **Ображені урядовці скаржать свого міністра.** Румунські скарбові урядовці рішили на своїх сходинах такі постанови: ґенеральне Т-во урядовців у міністерстві скарбу подає міністра Віржіла Маджару до суду за образу чести. Кожний член товариства жадатиме від міністра скарбу зокрема такої сатисфакції, яку сам уважатиме за відповідну. Ці позви є наслідки того, що Віржіл Маджару назвав урядовців свого міністерства злодіями й непотрібами та викинув їх делеґацію за двері.

— **Статистика мовного богацтва.** Фільольоги стверджують, що англійська мова є не тільки найбільше розповсюджена, але й найбогатша в слова. Англійський словник обіймає коло 200 тис. слів, крім 50.000 рідко вживаних або невживаних архаїзмів. Німці начисляють 184.700 німецьких слів, але більша половина з них це слова, зложені з кількох інших слів. Устійнено, що французька мова має 93.000 слів, еспанська 71.000, італійська 69.000 слів. Клясична мова латинська складається із 52.000, грецька із 96.000 слів. Кілько слів має мова українська? Такого обчислення покищо не маємо.

— **І мадяри хочуть стерилізації!** Справа стерилізації стала й на Мадярщині актуальною. Міністерство справедливости випрацювало проект закону і в найкоротшому часі мають порішити, чи приняти його. До проекту додали дати лікарів мадярських заведень для божевільних. Мають створити комісію, в якій працюватимуть не лише найвизначніші психіятри та правники, а також представники уряду. Мадярський міністр справедливости й велика частина мадярської преси заявилися за стерилізацією. В меморіялі союзу лікарів мадярських заведень для божевільних сказано, що розумно переведений стерилізаційний закон може вийти лише на добро всього людства. Метою всього лікарського світу повинно бути, щоби родилися лише діти здорові на тілі й душі, а тоді теж зменшаться тягарі, які тепер поносить держава, бо буде менше заведень для божевільних, шпиталів, а криміналістика зменшиться також значно. Завдяки стерилізації настане в поодиноких країнах спокійна атмосфера. Країна, яка в нинішніх відносинах в Европі, не думає про будучину та скріплення і виздоровлення не лише живучої, а й будучої ґенерації, засуджена на заглaду. Вкінці проект закону домагається, щоби заключувати подружжа вільно було перебн, що не є дідично обтяжені та не є довсім тим, що не є дідично обтяжені та не є душевно хорі. Ті особи, які колись нежджали душевно, мусять дати себе стерелізувати, коли хочуть заключити подружжа.

— **Око морських глибин.** На каліфорнійському березі виготовлюють останню добичу техніки, звану „оком морських глибин". Є це сталева куля з віконцями із грубого скла, а в її нутрі находиться: фільмовий апарат, кермова інсталяція, прилад до освітлювання морського дна і телевізійна стація, збудована системою Бірда. Куля висить на сталевій линві і є сполучена двома каблями з черпаком корабля, на якому находиться обсерватор. Образи, добувані з морської глибини, є зовсім виразні, а уміщена в кермівному приладі фотоцеля звертає автоматично обектив кінової камери на властиву, найбільш освічену точку. Люди, які дивилися з тієї кулі, кажуть, що нема слів на вражіння, які робить вид морських живин на дні моря. Вчені кажуть, що апарат каліфорнійського винахідника буде корисний теж для риболовлі, бо позволить слідкувати за рухом багатьох родів риб, які множаться в морських глибинах.

— **Евгенічна кольонія.** Цікаво розвязує проблему евгеніки англійський вчений Уінстін Армстронг. Він каже, що вправді спорт і ділання сонця поправили трохи вигляд людей, які ставали щораз поганіші, однак треба випродукувати експериментально людей, які мають найкращі прикмети здоровля, вроди й інтелігенції. Армстронг пропонує створити в Бразилії, на рівнині між Серрою де Мар і рікою Парана кольонію, призначену виключно евгенічним цілям. На кольонію треба спровадити найгарніших, найздоровших і найздібніших людей без огляду на расу, з виімком людей чорних і жовтих. Кольоністи мали би життя дуже влекшене вате мусіли би точно піддатися приписам і вимогам лікарів евгеніків. Кожний кольоніст мусів би мати зразково здорові очи, уха, серце та легені, високий пропорціональний ріст і правильні риси лиця. Спершу приймали би до кольонії рільників, опісля ремісників і представників інших фахів. Вони жили би відрізані від нездорових зовнішніх впливів, вільні від налогу всяких наркотиків і алькоголю. На основі обчислень Армстронґа початкова будова евгенічної кольонії коштувала би небагато, тому реалізація проекту не зустрілася би з фінансовими труднощами.

— **Втікли від цивілізації.** Є люди, що не можуть знести сучасного шумного і нервового життя. Вони тікають від нього на незамешкані острови, в пустині, до первісних народів. Переважно вибирають собі острови здовж західного побережа Америки. На острові Хуана Фернандеза, де жив колись Олександер Селькірк, що послужив для англійського письменника Дефо прототипом Робінзона, живе ляйтнант німецької фльоти Гуґо Вебер. Він був інтернований на тім острові в часі війни після того, як його корабель затопили англійці. Коли війна скінчилася, Вебер не хотів покинути острова. На добровільному вигнанні живе з ним його жінка. Вони побудували собі невеличку хату серед гайку, полюють на кози і ловлять риби. — На іншім острові, що належить до республики Еквадор, проживає якась жінка, як кажуть, російська княгиня. Вона називає себе царицею і держить двох слуг, що дуже ворожо стрічають всякого, хто хоче її бачити. — Ще дальше, в Магеляновому проливі, живе зовсім здичілий чоловік, що забув говорити і видає тільки гортанні звуки. Моряки французького корабля „Тулюза" оповідають, що він пустився тікати на вид інших людей і тільки після довгих переговорів знаками їм вдалося намовити його показати, де находиться на острові вода до пиття. Моряки думають, що це якийсь англієць. — На островах з групи Ґаляпаґос, живе кілька Робінзонів. Між ними находиться доктор Гітер з жінкою, що поселився тут в 1929 р. Жінка Гітера була свого часу пацієнткою лікаря. Він вилічив її з катару шлунка шляхом „повороту до первісного життя" і вона пішла за ним, коли він рішився стати Робінзоном. Спершу вони живилися тим, що можна було дістати на самітнім острові, але торік відвідав їх міліонер Вандербільд на свому яхті і подарував німецьким Робінзонам запас ріжних насінь. Тепер вони мають збіже, їдять хліб, ярину та овочі.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Ольга з Білинкевичів Галіпова, дружина відомого буковинського діяча, посла й адвоката д-ра Теодора Галіпа, тепер адвоката в Хусті на Закарпатській Україні, померла 4. ц. м. в Мукачеві. Покійна була свого часу вчителькою в Чернівцях і брала в тамошньому українському житті живу участь. В. Ій П.!

Студентські справи.

МЕДИЧНІ СТУДІЇ У ЛЬВІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.

Студії лікарські у львівському університеті тривають XVI. триместрів. Річна оплата: 270 зол. на першому році, а на вищих роках 250 зол., у чому містяться вже іспитові оплати. Студенти, приняті на І. рік студій, оплачують крім цього вписове у висоті 30 зол. Кожний, хто старається про прийняття на лікарський виділ, складає в квестурі університету вступну оплату 40 зол. на маніпуляційні кошти і 4 зол. на лік. оглядини — разом отже 14 зол., при чому, крім покwітування, дістає поручаючу карту до лікарських оглядин.

Подання вносити на спеціяльному бланкеті. До подання треба долучити: І.) коли кандидат є цьогорічним абітурієнтом: 1) метрику уродин, 2) річне свідоцтво в VII. і VIII. кл., 3) свідоцтво зрілости, 4) покwітування на заплачену вступну оплату, 5) посвідку відбутих лік. оглядин, які відбуваються від 1—8. вересня позабучно при вул. Пієрів 4]; II.) коли кандидат є в літах військової служби: 6) документ, який стверджує відношення до військової служби; III.) коли кандидат є абітурієнтом з давніших років: 7) свідоцтво моральности, 8) сит-

riculum vitae; IV. коли кандидат переноситься з іншої вищої школи: 9) свідоцтво відходу; V. коли кандидат задумує старатися про полекші в оплатах: 10) окреме подання зі свідоцтвом убожества.

Всі вище вичислені залучники мають бути в оригіналі. Подання вносити від 1—9. вересня в канцелярії лік. деканату. Відтак будуть допущені кандидати до т. зв. вступного іспиту, який не обнімає ніяких окремих предметів, а складається із загальних питань, що мають ствердити ступінь інтелігенції кандидата.

При лікарському виділі львівського університету істнує віддіа фармацевтичний. Подання вносити на окремих бланкетах з вище вичисленими залучниками до канцелярії лік. деканату в днях від 1—9. вересня.

Всі, що вносять подання на лікарський виділ львівського університету, зголоситься у власному інтересі в домівці Т-ва „Медична Громада" у Львові при вул. Супінського ч. 21 (Академічний Дім), почавши від 28. серпня ц. р. в годинах урядових від 11—12 передполуднем.

Ферійна Комісія Т-ва „Медична Громада".

—o—

Дописи.

СТРИЙ.

Справа отворення захоронки на Шумлявщині. Тому 5 літ виділ захоронки не припильнував приміщення захоронки по нерозважнім усуненні з будинку „Рідної Школи" і тому захоронка, такий незвичайно важний чинник у житті суспільности, фактично перестала істнувати. Дітвору перейняла польська захоронка, а замість захоронецької богослужебної каплиці заповнювали українські мешканці передмістя косцюлек св. Юзефа. Коли деякі свідоміші міщани побачили, що ми за багато тратимо, скликано заг. збори захоронки і вибрано новий виділ. По відновленні своєї власної хати рішено утворити захоронку в найкоротшім часі, а деякі міщани, як зачуваємо, хочуть постаратися про заложення богослужебної каплиці, яка там дійсно дуже потрібна.

Звинення одної катехитури в народніх школах. Довголітні безперервні старання наших добрих сусідів увінчались успіхом. З новим шкільним роком переходить примусово на емеритуру о. Йосиф Савицький, катехит вселюдних шкіл у Стрию і місце його, як зачуваємо, не буде вже обсаджене. А шкода, бо в десять (10) школах міських є вписаних понад 800 гр.-кат. дітей. Одначе шкільна влада хоче, аби два останні катехити через лучення і шкіл і відділів і кляс у рямцях обовязкових годин (по 24 год. тижнево) все виповнили. Занепокоєні тим особливо батьки шкільних дітей, що вже і так мусять, поминаючи свою школу у своїм районі, посилати дітей до далеко віддалених шкіл.

25-літній ювилей кооперативи „Український Базар" у Стрию. Вже чверть століття працює та важна кооперативна установа над поглибленням української культури в повіті. Масова кольпортажа української преси і красного письменства, ведена нею, причинилася сильно до поширення свідомости населення. Слід би подбати, щоби в її ювилейнім році громадянство цілого повіту через закупно у ній книжок і шкільного приладдя уможливило цій важній станиці кооперативного життя дійти до купна власної хати.

СТАНИСЛАВІВ.

Діточі садки станиславівської округи. Заходом Повітового Кружка „Рідної Школи" ім. М. Шашкевича у Станиславові зорганізовано на области станиславівської рідношкільної округи на час літніх місяців, себто від 1. червня до 30. вересня, сезонові діточі садки в отсих громадах станиславівського, бувшого богородчанського і товмацького повіту: 1. Богородчани Старі (провідниця Володимира Крупівна), 2. Болнарів (Ірина Гриневичівна), 3. Блюдники (Іванна Полчанівна), 4. Викторів (Галя Бохна), 5. Дорогів (Лаврівна), 6. Єзупіль (Марія Перестюківна), 7. Забереже (Ольга Мартинцівна), 8. Загвіздь (Стефанія Матківська), 9. Залуква (получений садок — С.С. Служебниці), 10. Комарів (Евгенія Максимцівна), 11. Ляхівці (Варка Логазівна), 12. Микитинці (Ольга Романцівна), 13. Опришівці (Одарка Скочдополівна), 14. Пасічна (Марія Гриньківна), 15. Побереже (Ярослава Припханівна), 16. Похівка (Розалія Яворська), 17. Рошнів (Катря Велигорська), 18. Саджава-Горішна (Антонина Комарницька), 19. Саджава-Долішня (Іванна [illegible]), 20. Станиславів-Бельведер (Стефанія Ясінська), [illegible] Станиславів-Гірка (Марія Федівна), 22. Станиславів-[illegible]нія (Станислава Урсакі), 23. Стриганці (Стефанія [illegible]цова), 24. Тисьмениця (Евдокія Гриньовська), 25. [illegible]ничани (Стефанія Петровська), 26. Угорники ([illegible]сівликова), 27. Угринів-Долішний (Ярослава [illegible]), 28. Хриплин (Ольга Безручка), 29. Ямниця (Марія [illegible]рінгерівна), 30. Ямниця (Марія Люжичівна). Всі [illegible] садки ведуть місцеві Кружки „Рідної Школи". В [illegible] місцевостях фінансово допомагають: „Союз Україн[illegible]" кредитові і споживчі кооперативи. В громаді Саджава Горішня споживча кооператива ухвалила на [illegible] садок 200 зол., у Саджаві Долішній кредитова кооператива ухвалила 50 зол. Досі (15. 8.) виступили [illegible] садки вже із 24 своїми пописами. В місяці серпні [illegible] будуться збірні районові діточі фестини-пописи, а [illegible] початком вересня окружний фестин-попис у Станиславові [illegible] всіх діточих садків. Крім постійного нагляду [illegible] д-ра Воєвідки, д-ра Гробельного, д-ра Пасічника, [illegible] Шикети, д-ра Яківчика і д-ра Козака над садками [illegible]рено ще провірну комісію, яка без заповідження [illegible]джає на провірку праці садків у повіті. Склад [illegible] місії: лікар д-р Кость Воєвідка, представник Окр. Союзу Українських Кооператив та відпоручник Повітового Кружка „Р. Ш.".

ЯРОСЛАВЩИНА.

З діяльности Кружка „Р. Ш." в Сосниці. Кружок „Р. Ш." в Сосниці основано в 1932. Має він [illegible] В часі від квітня до серпня ц. р. Кружок уладив: 1) [illegible] IV. виставу „Блудні вогні", 2) 17. IV. виставу „[illegible]" 3) 18. IV. виставу „Печери", 4) 27. IV. виставу „Блудні вогні", 5) 28. V. Свято Матери й виставу „Стріча в [illegible]", 6) 4. VI. виставу „Новітні чорти", 7) 5. VI. Свято Матери й виставу „Стріча в лісі". Себто разом 7 вистав і 2 Свята Матери. Секція доросту при Кружку зложила [illegible] сі походу на стрілецькі могили в часі Зелених Свят. [illegible] Кружку читають історію України, відбувався теж реферат про Хмельницького. Словом: життя у нас кипить.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.
Театр нечинний з причини ферій.

Театр Ріжнородностей.

Вівторок, дня 22. серпня год. 7.30 веч. „Моя панна мама", комедія в 3 діях Вернея.

Середа, дня 23. серпня, год. 7.30 веч. „Моя панна мама", комедія в 3 діях Вернея.

ЦИРК СТАНЕВСЬКИХ: (площа Бема) щодня вистава в год. 8.30, в суботу та в неділю дві вистави: в 4 год. пополудні та в 8.30 веч.

Кіна.

АДРІЯ: „Диким Курдистаном" і комедія.
АПОЛЬО: „Морфій" („Затроєні душі").
АТЛЯНТИК нечинне
КАСІНО: „Твемний острів".
КОПЕРНИК: „Остання ескапада", „Степові лицарі".
МАРУСЕНЬКА: „Остання ескапада", „Степові лицарі".
МІРАЖ: „Капітан маринарки".
МУЗА: „Що може Париж", „Медовий місяць".
ПАЛЯС: „Міліонери бавляться".
ПАН: „Над раном" (Рамон Новаро).
ПАСАЖ: „4 втікачі", „Кон і Келлі в Голівуд".
СТИЛЕВЕ нечинне з приводу реконструкції.
ХИМЕРА: „Париські ночі".
УТІХА: „Побіда чорного Джека" й ревія.

Закордонне радіо.

Вівторок, 22. серпня 1933.

Бреславл (325) 13.00 оп. музика, 16.00, 20.00 Пісні, **Міляно** (331,4) 20.35 „Шуніца" оп. Кости, **Білгород** (429,7) 18.00 Пісні, **Рим** (441,2) 17.20 Концерт, **Прага** (488,6) 19.45 „Гарна Олена" оп. Офенбаха, **Мінхен** (532,9) 18.05 Пісні, **Будапешт** (550,5) 18.15 Мадярська музика, **Харків** (937,5) 9.00 Трубна орхестра, 10.00 Звуковики, 13.50 Симф. концерт, 15.00 Літ. муз. монтаж, 18.00 Солісти, 19.00 Орхестра, **Люксембург** (1191) 21.00 Бельгійські пісні.

Середа, 23. серпня 1933.

Мор. Острава (263,8) 20.00 Спів, **Міляно** (331,4) 11.15 Радіоорхестра, **Штутгарт** (360,6) 13.30 Штравсові пісні, **Лайпціг** (389,6) 12.00 Концерт, 20.40 Пісні з часів рококо, **Рим** (441,2) 20.30 Італ. комічна опера, **Прага** (488,6) 20.00 Фортепян, **Відень** (518,1) 17.20 Солісти, **Рига** (525) Концерт Бердяєва, **Будапешт** (550,5) 18.30 Пісні в супр. циг. орхестри, 21.50 Фортепян, **Харків** (937,5) 9.00 Концерт, 10.00 Музика й пісні для дітей, 15.00 Українська нар. музика, 18.30 Концерт із Української Фільгармонії (Вийнки зі старих і нових опер).

Львівське радіо.

Вівторок, 22. серпня 1933.

7.00—7.55 Ранішня авдиція, 12.05, 12.35, 14.55, 15.15, 15.50, 16.30, 19.05, 22.40 Грамофон, 15.35 Збіжева біржа, 16.00 Камер. концерт (грамофон), 17.00 Солісти, музика, спів (Дудічівна, сопран; Желеховський, баритон), 18.15 Відчит про Мосціце, 20.00, 21.10 Концерт, орхестра, спів (Врага, бас), 22.00 Танкова музика, 22.25 Спортові вістки.

Середа, 23. серпня 1933.

7.00—7.55 Ранішня авдиція, 12.05, 12.35 Концерт, 14.55, 15.15, 19.05, 22.40 Грамофон, 15.25 Господарський комунікат, 15.35 Збіжева біржа, 16.00 Концерт орхестри, 17.15 Солісти (Зюлковська, сопран; Ювеле-Трембіцький, бас), 18.15 Баторій і Данціг, 18.35 Арії та пісні (Мокшицька), 19.40 Нова хата, 20.00 Фортепян, 21.10 Легка музика, 22.00 Танкова музика, 22.25 Спортові вістки.

—o—

БІРЖА.

ДОЛЯР.

У понеділок Банк Польський устійнив курс доляра 6.45 зол. У приватних оборотах платили за доляри 6.53 до 6.55 зол.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 21. серпня ц. р.: масло 2.70; молоко 17; сметана 70; яйця 3.40 зол. Тенденція на масло, сметану удержана, на молоко слаба, на яйця звижкова.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ФРОНТОВА, соняшна кімната дешево до винайму. Грунвальдська 8 м. 2. 197 2—2

ПЯНІНО концертове, закордонне продам, вул. Гіпсова 8, (торговці виключені). 26/2 3—3

ВУГОЛЬ: Калитяк, Байки 14. Тел. 38 24. 203 5—30

ПРОДАМ двір-пансіон (осередок по парцеляції), 14 убікацій з урядженням (або без), молодий сад, рибний ставок — разом чотири і пів морга. Літнисько добре впроваджене, коло Косова, вимріяне для емеритів. Зголошення: Косів, Гуцульщина, Скритка почтова 8 226 2—2

ФАБРИКА капелюхів Горна, Вірменська 4 (давніше Домініканська), поручає нові жіночі фасони та переробляє жіночі й мужеські капелюхи по фабричних цінах. 245 1—1

ПРИЙМУ на станцію кілька учениць(ків) з харчем дешево, вул. Колонтая 3, дв. 5. 244 1—1

СТРІЛЕЦЬКІ пісні Ярославенка на мішаний хор продають книгарні. 242 1—3

ПРИЙМУ на мешкання панночки — фортепян. Байлова, Кадецька 12, дв. 8. 238 1—2

СТАНЦІЯ. Прийму учеників(ці). Фацієвичева, Лазаря 18/IV. 229 2—2

ВПРАВНИЙ інструктор прийме лекції з гімн. кляс на провінції. Зголошення до Адм. „Діла" під „Інструктор". 237 1—2

СТАРША САМІТНА ВДОВА по суд. радникові просить приняти її на постійне у священика на селі; заплатить 50 зол. місячно. Зголошення слати: Каспіракова, посте-рестанте Бурштин. 234 1—1

ІНСТРУКТОРКИ для гімназистки пошукується. За умовинами адресувати: Pomorzany, Skr III. 240 1—2

ОКРЕМА соняшна кімната з харчем або без до винайму. — Мешкання для студенток(ів). Фортепян. Валова 14, м. 6. 204 1—1

СТАНЦІЯ з комфортом для учениць(ків). Голуба 11.a. мешк. 6. (бічна Гофмана). 233 2—2